

MODEL DE COOPERACIÓ DEL FONS PITIÚS DE COOPERACIÓ 2027-2030

1. QUI SOM

El Fons Pitiús de Cooperació (en endavant, el Fons) és una associació sense ànim de lucre, compromesa en treballar per una societat plural i respectuosa, des de la defensa i la promoció dels Drets Humans, la pau i el desenvolupament sostenible. Constituït en 1999, està conformat per totes les entitats públiques locals d'Eivissa i Formentera i pel Govern de les Illes Balears.

Com a expressió de la voluntat solidària de les institucions públiques pitiüses, el Fons treballa des d'una perspectiva local-global, entenent que els reptes que afecten altres territoris també interpel·len la nostra realitat. Des d'aquesta mirada local, les institucions públiques que conformen el Fons tenen la convicció que només amb una cooperació transformadora i molt més intensa es podran abordar les problemàtiques que com a humanitat compartim i que esdevenen vertaders reptes col·lectius: el canvi climàtic, l'augment de les desigualtats, l'exclusió, l'esgotament i el mal ús dels recursos naturals, les migracions forçoses,...

La voluntat del Fons és ser una entitat oberta a la participació i al diàleg directe fomentant els espais de col·laboració mútua i construcció col·lectiva amb les ONGD del nostre territori. És per aquesta raó, que el Fons impulsa l'Espai de Cooperació d'Eivissa i Formentera, un òrgan consultiu que actua en l'àmbit de la cooperació per a la transformació social i l'educació per a la transformació social, per a recollir i debatre les estratègies de l'associació. L'Espai és un mitjà de trobada regular entre el Fons i els agents de cooperació internacional per tal de crear sinèrgies i impulsar iniciatives conjuntes.

2. FONAMENTS

El primer model de cooperació (2022-2026) va ser fruit d'un procés de formació i reflexió col·lectiva entre les entitats locals que conformen el Fons Pitiús de Cooperació i les ONGD del territori, de cara a definir l'estratègia de treball de l'associació i els objectius a assolir en els seus dos àmbits d'intervenció: la cooperació per a la transformació social i l'educació per a la transformació social (EPTS), definint també els elements a desplegar per a la seva consecució.

El present model parteix dels aprenentatges acumulats durant la implementació del model 2022-2026 i els actualitza per adaptar-los a un context global cada vegada més complex i interdependent. Es pretén així generar una major eficiència i profunditat d'impacte dels recursos de les entitats integrants i una major coherència entre els seus objectius i les seves accions.

Els reptes socials, econòmics i mediambientals actuals —com el canvi climàtic i la degradació del medi ambient, la mobilitat humana i el desplaçament forçós de persones per causes ambientals, la vulneració dels drets humans, els retrocessos democràtics o la violència estructural— estan profundament interrelacionats. Aquests reptes es veuen agreujats per desigualtats econòmiques, de gènere i racials, cada vegada més accentuades, que tenen un impacte global però afecten de manera desigual els diferents territoris, col·lectius i persones.

En aquest context, es prioritzen aquells àmbits d'actuació que tenen una incidència més gran a les Pitiüses. Aquesta prioritització permet donar més coherència a la tasca que es desenvolupa al territori i, alhora, contribuir a afrontar alguns dels principals reptes globals des de la realitat local.

Els àmbits prioritzats són dos:

- **Drets humans i mobilitat humana.** Cada vegada són més les persones que arriben a les nostres illes buscant oportunitats de vida, deixant els seus països d'origen a causa de la pobresa, la violència estructural i l'impacte de la crisi climàtica als seus territoris. D'aquests, alguns ho fan per mar, desafiant els perills que aquestes travessies comporten. Les nostres illes són, en la majoria dels casos, territoris de pas, però en altres, són el destí final. En qualsevol dels dos casos, aquesta realitat requereix d'un abordatge integral i d'una gestió complexa. Des de la identitat municipalista i transformadora del Fons, es considera necessari treballar al llarg de tot el procés migratori: cooperar amb els països d'origen per contribuir a millorar les condicions de vida de les poblacions, defensar els drets de les persones que es troben en trànsit migratori i, en el nivell local, construir un model de convivència basat en els drets humans i la cultura de pau.
- **Recursos naturals i sostenibilitat mediambiental.** Eivissa i Formentera pateixen, cada vegada més, un deteriorament progressiu dels seus recursos naturals, tant per l'impacte del model econòmic i el turisme massificat, com per les conseqüències directes de la crisi climàtica. L'augment de les temperatures, l'escassetat dels recursos hídrics, l'augment dels residus, la total dependència dels combustibles fòssils, la pèrdua de la qualitat de l'aigua de la mar,... són situacions que van accelerant la pèrdua de biodiversitat, la degradació dels ecosistemes terrestres i marins, la salut i la qualitat de vida de les persones. En aquesta realitat es fa palesa la interrelació entre el que succeeix en el territori i la problemàtica mediambiental global. Per aquesta raó es prioritza com a eix estratègic a treballar dins d'aquest model de cooperació.

Aquests dos reptes són globals i requereixen d'una perspectiva integral i multidimensional. Aquest fet exigeix la creació d'aliances amb agents socials, educatius, econòmics i institucionals diversos. Per aquesta raó, es considera que seran indispensables en la implementació dels eixos estratègics les següents pràctiques: la participació i la generació d'aliances; la dinamització de capacitats i sabers diversos, així com la seva posada al servei del desenvolupament local i

global; la generació d'oportunitats per a l'intercanvi horitzontal entre experiències i coneixements d'altres àmbits i territoris.

3. MARC ESTRATÈGIC DEL MODEL DE COOPERACIÓ

MISSIÓ

Som una associació formada per institucions públiques locals d'Eivissa i Formentera, que canalitza la solidaritat d'aquest territori cap a processos de canvi i justícia social tant a nivell local com a global, amb els drets humans, la pau, la igualtat i el desenvolupament sostenible com a eixos centrals.

Treballem juntament amb poblacions vulnerables i empobrides per generar processos de cooperació per al desenvolupament, i impulsem iniciatives d'educació per a la transformació social amb i per a la ciutadania de les Pitiüses.

VISIÓ

El Fons Pitiús de Cooperació és una entitat visible i reconeguda socialment per la seva tasca professional, transparència i eficiència en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament i de l'educació per a la transformació social.

Una organització oberta i propera a la ciutadania, amb capacitat d'adaptació i resposta davant de nous reptes i escenaris. I un referent per al treball en xarxa i la generació d'aliances que impulsin i acompanyin processos de transformació social des d'un enfocament local-global.

VALORS

Solidaritat. És el valor central que sustenta la nostra existència i que ens impulsa a fomentar la cooperació entre persones, organitzacions i països per fer front a les desigualtats i impulsar la transformació social.

Compromís. Les organitzacions que conformem el Fons Pitiús treballem de manera compromesa cap als objectius de l'entitat i cap a la justícia social globalment.

Coherència. Entre els valors que promulguem i les accions que desenvolupem, tant a nivell intern com en totes les relacions, iniciatives i processos que desenvolupem. El respecte, la igualtat i la cultura de pau són aspectes que guien el nostre camí.

Participació i col·laboració. Desenvolupem la nostra tasca mitjançant la integració i la coordinació d'entitats públiques i privades que comparteixen una mateixa finalitat. I entenem l'articulació amb altres actors socials, tant locals com globals, com una estratègia imprescindible

per dur a terme la nostra missió i generar canvis substancials a les causes estructurals que provoquen les desigualtats.

Consens. Entenem la diversitat d'entitats que conformem el Fons Pitiús com una fortalesa, i per això construïm aquest espai compartit des del diàleg, el respecte i l'escolta per assolir acords eficaços.

Transparència i professionalitat. Ens caracteritza la bona feina en la gestió de l'entitat, des de la confiança, la responsabilitat, la flexibilitat i capacitat d'adaptació. Compartim d'una forma clara i rigorosa tota la informació sobre els objectius que perseguim, les accions que realitzem i els recursos utilitzats tant amb els actors amb els que col·laborem com amb la ciutadania en general.

EIXOS ESTRATÈGICS PRIORITARIS

Eix estratègic 1: Drets humans i mobilitat humana

O1.1. Contribuir a la millora de les condicions de vida de les comunitats d'origen mitjançant l'enfortiment socioeconòmic local.

O1.2. Impulsar la protecció dels drets humans en contextos de mobilitat humana en origen, trànsit i destí.

O1.3. Conscienciar la ciutadania sobre la naturalesa multidimensional de la mobilitat humana.

O1.4. Afavorir la construcció d'un espai comú de convivència intercultural que incorpori els valors de la cultura de pau.

Eix estratègic 2: Recursos naturals i sostenibilitat mediambiental.

O2.1. Afavorir l'accés equitatiu a l'aigua potable i al sanejament.

O2.2. Enfortir la sobirania alimentària dels pobles fomentant models agrícoles sostenibles i respectuosos amb el territori.

O2.3. Mitigar els efectes del canvi climàtic i millorar l'adaptació i la resiliència dels territoris al seu impacte.

ENFOCAMENTS ESTRATÈGICS

El Fons assumeix els tres enfocaments estratègics de la Llei 8/2023 de cooperació per a la transformació global de les Illes Balears i n'adopta un quart, l'enfocament municipalista, per ser el que confereix identitat a l'associació. Els quatre enfocaments són interdependents i es faran transversals a tota l'acció de l'entitat.

✚ L'enfocament municipalista com identitari de l'associació.

Les institucions locals que formen part del Fons, arrelades al territori i amb una identitat mediterrània i insular, comparteixen la convicció que les problemàtiques que afronta la humanitat s'han d'abordar de manera conjunta. Des de la seva proximitat a la ciutadania, assumeixen el compromís de donar resposta als desafiaments globals, impulsant accions que connecten la realitat concreta del propi territori amb els reptes col·lectius i actuant amb esperit de corresponsabilitat i interdependència.

Amb aquesta visió local i global alhora, la cooperació municipalista aposta per donar suport a iniciatives que lluiten contra les desigualtats. No només per solidaritat, sinó també pel reconeixement de la interdependència existent entre territoris. I ho fa tenint en compte les necessitats pròpies i incidint en polítiques públiques i dinàmiques comunitàries que són clau per poder resoldre els problemes comuns.

La cooperació impulsada des de les institucions locals es fonamenta en l'intercanvi mutu de coneixements i experiències. Els municipis acumulen aprenentatges valuosos en àmbits com la gestió de l'aigua, els residus, els serveis socials o la participació ciutadana, que poden contribuir a enfortir les capacitats d'altres territoris. Alhora, aquest intercanvi genera noves oportunitats d'aprenentatge i innovació per a les pròpies institucions locals.

✚ Els drets humans com vertebradors de tota acció.

Aquest enfocament situa les persones en el centre i busca enfortir-les i empoderar-les com a titulars de drets. Alhora, confereix a les institucions públiques i privades, com a titulars d'obligacions, la responsabilitat de contribuir a l'exercici dels drets humans de totes les persones en la seva diversitat.

És una perspectiva fonamentada en els drets i deures reconeguts pel dret internacional que reforça la capacitat de les persones, amb especial atenció als grups de població que són més vulnerables, per participar en la presa de decisions i exigir responsabilitats a qui té l'obligació d'actuar.

El Fons Pitiús entén que, des d'aquest enfocament, s'han de promoure i impulsar processos que ajudin a transformar les relacions de poder existents, reduint les desigualtats i eliminant pràctiques discriminatòries en el repartiment de poder.

✚ La corresponsabilitat mediambiental com a compromís global

S'assumeix que l'actual model de creixement econòmic dels països enriquits se sustenta en gran mesura en l'explotació dels recursos naturals (i humans) dels països empobrits. Aquest model genera greus impactes mediambientals i perjudica les vides de moltes persones arreu del planeta.

Davant aquesta realitat, la cooperació per a la transformació social ha de ser una eina que busqui alternatives locals viables que contribueixin a la justícia ecosocial. En aquest sentit, es considera indispensable la revisió periòdica de l'activitat del Fons des d'un enfocament de corresponsabilitat mediambiental. Això implica prioritzar aquelles accions i plantejaments que redueixin els residus i el consum energètic i que afavoreixin el consum de proximitat i les produccions d'articles, aliments i energia responsables amb el planeta i les persones.

• La perspectiva feminista com a motor de transformació social

Aquesta perspectiva és una peça clau per a assolir una concepció del món que condueixi cap a una transformació social real i efectiva. Un enfocament que convida a desnaturalitzar les relacions de poder entre gèneres, però també totes aquelles que el capitalisme, el colonialisme i el patriarcat insereixen en l'estructura social, en la cultura i en els comportaments quotidians.

Des de la mirada feminista, es reconeix que les desigualtats no afecten a totes les dones de la mateixa manera i que s'han d'escoltar les veus que venen des de diferents àmbits, territoris i realitats, posant en valor els sabers ancestrals de les dones i la seva relació amb el territori.

La cooperació, per tant, ha de prioritzar la sostenibilitat de la vida i reforçar el paper de les dones i de les seves organitzacions. Al mateix temps, ha de fer visibles les desigualtats que pateixen per tal d'impulsar canvis profunds que permetin avançar cap a societats més justes, pacífiques, inclusives i sostenibles.

ÀMBITS D'ACTUACIÓ I ÀMBITS GEOGRÀFICS

El model de cooperació busca la coherència entre tots els elements que el conformen. D'una banda, a partir dels eixos i els enfocaments que vertebraran tota la feina; de l'altra, amb la delimitació de l'espai geogràfic on es treballarà. Ambdós contribuiran a aconseguir un major impacte de les accions i un coneixement més acurat de la realitat que les envolta.

• Àmbits d'actuació

Les iniciatives que s'impulsin i desenvolupin, ja sigui en la cooperació per a la transformació social com en l'educació per a la transformació social, hauran d'alinear-se en algun dels dos eixos estratègics i orientar-se a assolir algun dels diferents objectius previstos.

• Àmbits geogràfics

Per a la prioritització de les zones geogràfiques on treballa el Fons s'atén a dos línies principals: les relacions històriques que tenen les organitzacions no governamentals i el propi Fons amb diferents països i zones geogràfiques; els reptes i problemàtiques que puguin compartir les nostres illes amb països de l'entorn de la Mediterrània.

A partir d'aquestes línies, la feina del Fons queda limitada als següents països i zones: Nicaragua, Guatemala, El Salvador, Perú, Nepal, Índia, campaments de persones refugiades a Algèria i la conca sud del Mediterrani. Les bases anuals de la convocatòria determinaran les prioritats que s'estableixen entre aquests països i zones geogràfiques.

INSTRUMENTS I MODALITATS DE COOPERACIÓ

Per donar resposta als objectius estratègics del model, el Fons desplegarà diferents instruments i modalitats de cooperació que permetin combinar l'aportació de recursos econòmics amb l'enfortiment de capacitats, l'intercanvi de coneixements i la generació d'aliances entre territoris i actors diversos.

INSTRUMENTS

a) Cooperació econòmica

Per aconseguir els objectius previstos, el Fons continuarà desenvolupant la major part de la seva acció a través d'aquest tipus de cooperació i ho farà a través de tres tipus de convocatòria:

- Convocatòria ordinària de projectes, que amplia el seu marge d'actuació als programes a 2-3 anys per permetre una visió més global dels resultats que es volen aconseguir i de l'impacte en una intervenció. La feina a través de programes no serà obligatòria, però tindrà una valoració més alta en qualsevol iniciativa que es presenti.
- Convocatòria de projectes d'emergència/acció humanitària.
- Convocatòria de projectes d'educació per a la transformació social. Aquesta darrera convocatòria representa una novetat dins el nou model que obeeix a la voluntat de crear aliances amb tot tipus d'agents socials que desenvolupin una feina d'EpTS, així com a la convicció de que només sumant esforços podrem aconseguir els objectius marcats. Aquesta convocatòria permetrà, a més, reforçar la connexió entre el que és local i el que és global.
- El conveni com un instrument per facilitar l'assoliment dels objectius estratègics del Fons. La selecció d'aquest instrument fa que la concessió sigui directa, encara que sempre haurà d'anar avalada per la normativa legal vigent i s'haurà de justificar en els termes previstos en ella a través de memòries justificatives.

b) Cooperació tècnica.

Malgrat que el Fons encara no ha explorat aquest tipus de cooperació, es contempla com un instrument eficaç que permet realitzar intercanvis de coneixements, sabers i capacitats tècniques entre els nostres governs locals i els dels països on el Fons treballa. L'experiència tècnica a Eivissa i Formentera també port provenir d'empreses o de voluntariat especialitzat de les ONG, sempre que hi hagi una demanda per part del govern local del país on es treballa.

MODALITATS

Les actuacions impulsades pel Fons es podran desenvolupar mitjançant organitzacions no governamentals amb implantació i trajectòria a Eivissa i Formentera, així com directament amb entitats i organitzacions dels territoris on es duen a terme les intervencions, d'acord amb els objectius i criteris establerts en aquest model.